

The Mediating Role of Cognitive Flexibility in the Relationship between Motivational Self-Regulation and Emotional Creativity of Students

Zohre Mousazadeh^{1*}, Fateme Molayem², Razieh Barkhordar³, Zahra Baqeri⁴

1 Faculty member of Educational Sciences of Imam Sadegh University

2 Member of the academic staff of the Department of Arabic Language and Literature, Imam Sadiq University

3 Student of Islamic Studies and Educational Sciences of Imam Sadiq University (peace be upon him), Sisters campus

4 Student of Islamic Studies and Educational Sciences of Imam Sadiq University (peace be upon him), Sisters campusam sadiq University

* Corresponding author:

Received: 2023-08-13

Accepted: 2023-09-14

Abstract

The purpose of this research was to provide a structural model of the relationship between motivational self-regulation and emotional creativity of students with the mediating role of cognitive flexibility in female students. The method of this research was descriptive correlation type using structural equation modeling. The statistical population of the research includes all female students of the second level of high school in Shahrabak and Khansar cities who were studying in the academic year of 2001-02. The sample of the present study included 350 students who were selected by cluster random sampling. In order to collect data, motivational self-regulation tools, emotional creativity and cognitive flexibility questionnaire were used. How the model fit was evaluated using structural equation modeling method, AMOS 26.0 software and maximum likelihood estimation (ML). The research findings showed that the total path coefficient between motivational self-regulation and emotional creativity ($P=0.001$, $\beta=0.360$) and also the path coefficient between cognitive flexibility and emotional creativity ($P=0.001$, $\beta=0.001$) 388) was also positive and significant. Also, the indirect path coefficient between motivational self-regulation and emotional creativity ($p=0.001$, $\beta=0.187$) was positive and significant. This shows that motivational self-regulation and cognitive flexibility explain a total of 24% of the variance of emotional creativity in female students.

Keywords: Motivational self-regulation, emotional creativity, cognitive flexibility

© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Mousazadeh, Z. (2023). The Mediating Role of Cognitive Flexibility in the Relationship between Motivational Self-Regulation and Emotional Creativity of Students. *JNACE*, 5(2): 204-217.

نقش میانجیگر انعطاف پذیری شناختی در رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی دانش آموزان

زهره موسی زاده^{۱*}، فاطمه ملایم^۲، راضیه بر خورداری نوه لطفیان^۳، زهرا باقری^۴

^۱ عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه امام صادق

^۲ عضو هیات علمی گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه امام صادق

^۳ دانشجوی معارف اسلامی و علوم تربیتی دانشگاه امام صادق علیه السلام پردیس خاوران

^۴ دانشجوی معارف اسلامی و علوم تربیتی دانشگاه امام صادق پردیس خاوران

* نویسنده مسئول: عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه امام صادق، moosazadeh@isu.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۲۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۵/۲۲

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر ارائه الگوی ساختاری رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی دانش آموزان با نقش میانجی انعطاف پذیری شناختی در دختران دانش آموز بود. روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شهرستان شهربابک و خوانسار که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۲۰۲۰ مشغول به تحصیل بودند. نمونه پژوهش حاضر شامل ۳۵۰ نفر دانش آموز بود که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. جهت جمع آوری داده ها از ابزارهای خودتنظیمی انگیزشی، خلاقیت هیجانی و پرسشنامه انعطاف پذیری شناختی استفاده شد. چگونگی برازش مدل با استفاده از روش مدل یابی معادلات ساختاری، نرم افزار AMOS ۲۶.۰ و برآورد بیشینه احتمال (ML) ارزیابی شد. یافته های پژوهش نشان داد که ضریب مسیر کل بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی ($\beta=0/360$, $P=0/001$) و نیز ضریب مسیر بین انعطاف پذیری شناختی و خلاقیت هیجانی ($\beta=0/388$, $P=0/001$) نیز مثبت و معنادار بود. همچنین ضریب مسیر غیر مستقیم بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی ($\beta=0/187$, $P=0/001$) مثبت و معنادار بود. این موضوع بیانگر آن است که خودتنظیمی انگیزشی و انعطاف پذیری شناختی در مجموع ۲۴ درصد از واریانس خلاقیت هیجانی را در دختران دانش آموز تبیین می کنند.

واژگان کلیدی: خودتنظیمی انگیزشی، خلاقیت هیجانی، انعطاف پذیری شناختی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: موسی زاده، ز (۱۴۰۲) نقش میانجیگر انعطاف پذیری شناختی در رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی دانش آموزان. فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۵(۲): ۲۱۷-۲۰۴.

مقدمه

یکی از اساسی‌ترین نهادهای موثر بر رشد همه جانبه در هر جامعه، وضعیت نظام آموزش و پرورش آن جامعه است. زیرا نقش آموزش و کمیت و کیفیت آن در رشد و شکوفاسازی استعدادهای بالقوه افراد بویژه کودکان و نوجوانان هر جامعه بر همگان واضح و مبرهن است. در این میان توجه به قشر دانش آموز بویژه دانش آموزان دختر به عنوان زنان آینده در هدایت و تقویت نظام خانواده و نظام آموزش و پرورش برکسی پوشیده نیست. ادبیات و پیشینه پژوهشی در زمینه موضوع مورد مطالعه پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مطالعه و بررسی متغیرهای مهم روانشناختی مانند خلاقیت هیجانی، خودتنظیمی انگیزشی و انعطاف پذیری شناختی می‌تواند نقشی موثر در بهبود و ارتقاء سطح عملکرد افراد در عرصه های مختلف فردی و اجتماعی داشته باشد.

خلاقیت هیجانی مجموعه ای از هیجانات و توانایی تجربه و بیان بدیع، اصیل و تاثیرگذار است که نیازمند رها شدن از واکنش‌های هیجانی رایج و به وجود آوردن واکنش های هیجانی جدید است [۱]. منظور از خلاقیت هیجانی نشان دادن خود به روشی جدید و نوآورانه است به طوری که طبق آن خطوط فکری و روابط میان فردی انسان گسترش یافته و ۳ ویژگی اصلی بداعت، اصالت و اثربخشی در او افزایش می‌یابد. بداعت به معنای دگرگونی هیجانات متداول برخلاف هنجارها و استانداردها و عرضه ترکیبی تازه از هیجانات مرسوم فرد است. منظور از اصالت، ارائه یک پاسخ عاطفی خلاق است که نشان دهنده واقعیت شخص باشد و اثربخشی نیز بیانگر پاسخ نوآورانه فرد است که با موقعیت هماهنگ بوده و می‌تواند دستاوردهای سودمندی را برای فرد و گروه به ارمغان بیاورد [۲]. علاوه بر این آوریل (۲۰۰۷) در پژوهش های خود دریافت که افراد با خلاقیت هیجانی بالا میتوانند موقعیت را به درستی ارزیابی کرده و به شکلی ماهرانه عواطف خود را ابراز کنند که نتیجه این امر میتواند باعث انعطاف پذیری آنها در مواجهه با موقعیت های پر استرس شود. افرادی که در زمینه بروز هیجانات خلاقانه توانمند هستند نسبت به سایر افراد توجه و دقت بیشتری به هیجانات خود داشته و برای شناسایی آنها زمان میگذارند ضمن اینکه میدانند تکرار عکس العمل های احساسی کنترل نشده، تحریکپذیری و طغیان ناگهانی هیجانات می‌تواند تأثیر منفی بر خلاقیت هیجانی بگذارند. همچنین آنها علاقمند به چالش کشیدن هنجارها و اعتماد به توانایی خود در خلق محصولات نوآورانه داشته و ترس کمی نسبت به قضاوت های منفی دیگران دارند [۳]. خلاقیت هیجانی بالا منجر به سازگاری فردی، اجتماعی و خلاقیت هیجانی پایین موجب افزایش رفتارهای

استرس زا و ناسازگارانه می‌شود و این ویژگی ها میتواند در مواجهه با رفتارهای پر خطر صفات شخصیتی افراد را تعدیل کند [۴]. همچنین خلاقیت هیجانی در سطوح مختلف می‌تواند تغییراتی در جهت بداعت و نوآوری در سطح پردازش اطلاعات افراد (بالا- پایین و بالعکس) ایجاد کند. زیرا در پردازش بالا-پایین تاکید بر شناخت و دگرگونی در باورها و قوانینی تشکیل دهنده هیجان، یا حداقل تغییر در بازنماییهای درونی هیجان یا طرحواره های هیجانی است در صورتی که سطح پردازش پایین-بالا، بر تغییر دادن پاسخ های هیجانی تاکید داشته که این پاسخ ها به طور متوالی تلفیق شده و در آخر تغییرات ساختاری به وجود می‌آورد [۵]. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که یکی از عوامل مرتبط با خلاقیت هیجانی، خودتنظیمی شناختی است که می‌تواند حس یادگیری و اعتماد به نفس متربیان را تقویت کرده و گنجایش آنان را برای یادگیری مستقل در محیط ها و موقعیت های آموزشی پر چالش افزایش دهد. بنابراین معلمان می‌بایست خلاقیت هیجانی دانش آموزان را پرورش دهند، تا بتوانند آنان را به شکل با فعالیت های کلاس درس درگیر نموده و محیط حمایتی ایجاد کنند تا دانش آموزان بتوانند به راحتی هیجانات خود را در زمینه ایده ها و ابتکارات جدید خود نشان داده و به این شکل انگیزه پیشرفت را در آنها افزایش دهند [۶]. همچنین نتایج سایر پژوهش ها بیانگر رابطه خلاقیت هیجانی با جو روانی- اجتماعی کلاس [۶]، ویژگی های فردی و رویکرد حمایتی معلم [۷]، تفاوت های جنسیتی در بروز خلاقیت هیجانی [۸]، نوآوری و غنی ساختن محیط آموزشی [۹]، ایجاد ارتباط صحیح و سالم با دیگران [۱۰]، تاکید خانواده بر آگاهی از هیجانات [۱۱]، ایمن سازی محیط برای گفت و شنود [۱۲]، بداعت در مواجهه با هیجانات [۱۳] است.

بنابر دیدگاه اسلامی خلاقیت صرفا به دلیل تازگی و نو بودن، ارزش ذاتی ندارد و نهایت ارزشمندی و مطلوبیت آن، شناخت واقعیت و خلق ایده یا محصولی است که در راستای حفظ حیات انسان، متناسب با جایگاه خلیفه اللهی او و در مسیر زندگی تکاملی به سوی خداوند قرار گیرد. در این دیدگاه، هدف و انگیزه‌ی انسان کشف واقعیت است که اقتضای خلاقیت را دارد؛ زیرا انگیزه اکتشاف بار عاطفی بسیاری را به دنبال دارد، وقتی کاشف در مسیر کشف قرار می‌گیرد، در این راه به هر خیال‌پردازی، نوآوری و نقشه فکری دست می‌زند تا به کشف واقع نزدیک گردد، بر این اساس خلاقیت از دیدگاه اسلامی اینگونه تعریف می‌شود: فرایندی ذهنی، با هدف کشف واقع یا الگوسازی از آن، که به دنبال آن ایده و محصولی تازه در جهت جایگاه خلیفه اللهی انسان تولید می‌گردد [۱۴]. خلاق اسم مبالغه و همچنین اسم فاعل «الخالق» از ریشه «خلق» به معنای مبدع

و آفریننده چیزی بدون اینکه از کسی الگو بگیرد، خلق به معنای سنجش مستقیم است و در تعریفی دیگر، آفرینش از نیستی و خلق چیزی از چیز دیگر نیز معنا می‌گردد [۱۵].

کلمه‌ی «خَلَقَ» دو بار در قرآن استفاده شده است. خداوند در سوره حجر آیه ۸۵ می‌فرماید: "وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَأَتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ"^{۲۲} یعنی ما آسمانها و زمین و آنچه میان آن دو است را جز به حق نیافریدیم و بی تردید قیامت آمدنی است، پس در برابر ناهنجاری های مردم» گذشتی کریمانه داشته باش، یقیناً پروردگارت آفریننده دانا است. عبارت (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ) آفرینش آسمانها و زمین را آفرینشی معرفی می‌کند که «بالحق» است یعنی آفرینش بی نقص و با نقشه و برنامه تا اسباب و مقدمات زندگی انسان و پرورش و تکامل او را برای ورود به جهانی دیگر و بقای زندگی و وقوع قیامت قطعی ایجاد کند (وَأَنَّ السَّاعَةَ لَأَتِيَةٌ) ضمن اینکه نسبت دادن این خلقت به ضمیر جمع متکلم «خلقنا» که به آن ضمیر تعظیم گویند نشان از بزرگی و نوآورانه بودن این خلقت دارد. سپس به پیامبرش فرمان می‌دهد که از ستیزه‌جویی و مخالفت‌های سرسختانه مشرکان چشم‌پوشی کرده و از آنها به زیبایی «الصفح الجمیل» بدون کمترین شماتت و نکوهشی بگذرد. زیرا پیامبر «ص» با داشتن دلیل روشن و منطقی و عقل در راه دعوت و رسالت خود و برای تثبیت پایه‌های مبدأ و معاد در دل‌های مردم، نیازی به درشتی و تندخویی ندارد. زیرا خداوند به دلیل خلاقیت، دانا بودن و هدفداری خلاقیتش به سمت معاد میداند که بخشش و گذشت و انعطاف در روح جامعه و جذب و رشد مردم چه تأثیری دارد. سپس با عبارت (إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ) با استفاده از حرف تعلیل «إِنَّ» در انتهای آیه مبارکه علت دستور به بخشش و گذشت را این می‌داند که علم خداوند بی‌نهایت است و خداوند و آفرینشش بی نقص و بدون استفاده از الگوی قبلی و برگرفته از علم بی‌نهایت «العلیم» و توصیه او به گذشت و بخشش هم با توجه به خلاقیت و علیم بودن اوست. همچنین در آیه ۸۱ سوره مبارکه یس، پس از نکوهش انکار انسان نسبت به زنده شدن پس از مرگ (در آیه ۷۸ همین سوره مبارکه) می‌فرماید: "أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ" از آفرینش خلاقانه و بی نقص و بابرنامه دقیق آسمانها و زمین توسط خداوند سخن می‌گوید زیرا این نوع خلقت آفرینش خلاقانه برای این زندگی دنیوی نیست بلکه با توجه به ایه قبل «نَسِ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ حَيِّی الْعِظَامُ وَهِيَ رَمِيمٌ» برای آماده شدن انسان برای ادامه مسیر تکامل و پرورش و هدایت برای جهانی دیگر بوده و سپس از خلقت نوآورانه آسمانها و زمین سخن می‌گوید، اشاره این آیه به این سه نوع خلقت به این دلیل است که رکن خلاقیت در آفرینش تمام اجزاء جهان را مورد تأکید قرار دهد [۱۴].

خودتنظیمی به عنوان کنترل رفتارهای فعلی بر انگیزه های مرتبط با اهداف آینده یا ایده آل هایی که افراد برای خود تعیین کرده اند، تعریف شده است [۱۶]. خودتنظیمی انگیزشی به تلاش فعالانه برای حفظ یا افزایش انگیزش اشاره دارد که بر این اساس افراد دارای باورهای انگیزشی انطباق یافته و نگرش های مرتبط با راهبردهای شناختی و فراشناختی هستند [۱۷]. ولترز^۳ (۱۹۹۹)، ارتقا علاقه، گفتگوی درونی درباره عملکرد، خود پاداش دهی، گفتگوی درونی درباره تسلط و کنترل محیط را بعنوان مؤلفه های خودتنظیمی انگیزشی تعیین کرد [۱۸]. خود تنظیمی متشکل از فراگردی جسمانی است که وابسته به هیجان، حالات انگیزشی و یا نتایج و دستاوردهای رفتاری هیجان در عملی سازی و تحقق سازگاری بیولوژیکی وابسته به احساس یا سازگاری اجتماعی یا رسیدن به اهداف فردی است [۱۹]. خودتنظیمی انگیزشی اشاره به این دارد که انسان از طریق فعالیت های شناختی خود و مهار محیط زندگی می تواند با تقویت و تنبیه شخصی در خود ایجاد انگیزه کند و از این راه به مهار رفتار خود بپردازد [۲۰]. به طور کلی، خودتنظیمی انگیزشی بکارگیری راهبردهای انگیزشی بصورت فعال است که منجر به افزایش یادگیری شود [۲۱]. از نظر پیتر ریچ^۴ راهبردهای فراشناختی به شکل خودنظارتی، خویشن نگری و خودقضاوتی نقش اساسی در خودتنظیمی دارند و عناصر شناختی، مدیریت منابع و باورهای انگیزشی در ارتباط با یکدیگر منجر به افزایش توانایی می شوند [۲۲]. افراد با انگیزه‌ی بالا تلاش می‌کنند تا فعالیت‌های خود را در جهت کسب هدف تنظیم و هدایت نموده، سطح یادگیری را افزایش و احساس شایستگی را تقویت و انگیزش برای رسیدن به اهداف عالی‌تر را بالا ببرند [۲۳].

در جریان آموزش، خودتنظیمی انگیزشی به عنوان یک عامل موثر، به اعمال و رفتارهایی اختصاص می‌یابد که فرد بوسیله آنها و به طور عمدی، سطح انگیزش خود را جهت درگیر شدن در یک تکلیف و اتمام آن و یا کسب یک هدف خاص تنظیم می‌کند [۲۴]. خودتنظیمی انگیزشی دانش آموزان را توانمند می‌سازد که همراه با برنامه ریزی، سازماندهی و خودبازبینی، به انجام تکالیف درسی و فعالیت های روزمره خود بپردازند. دانش آموزان می‌توانند با استفاده از راهبردهای خودتنظیمی، شکست های متعدد خود را مجدداً بررسی و بازنگری کرده و از مفید بودن راهبردهای ویژه، در جهت حل مسئله و یادگیری مؤثر آگاهی لازم را داشته باشند [۲۲]. راهبردهای خودتنظیمی انگیزشی، دانش آموزان را توانمند می‌سازد تا بتوانند به شیوه ای نظام مند، شناخت، هیجانات و رفتار خود را به منظور رسیدن به اهداف یادگیری، در جریان انجام کار بصورت فعال حفظ کنند. این ویژگی اساسی دارای پنج استراتژی مهم شامل افزایش علاقه،

خودپاداش دهی، گفت وگویی درونی عملکردی، گفت وگویی درونی تسلطی و کنترل محیط است [۲۲]. یادگیرندگان در همه مراحل یادگیری خود را افرادی مستقل، لایق و خود کارآمد در نظر می گیرند و از بعد شناختی و فراشناختی نیز در یادگیری، برنامه ریزی، سازماندهی، خود آموزی و خودکنترلی، خود را ارزیابی میکنند [۲۱]. هر چند که اکثر دانش آموزان تا حدودی خودتنظیمی انگیزشی را در خود دارند ولی راهبرد هایی که به کار می برند از نظر کارآمدی تفاوت هایی دارند. برخی از آنها در مقایسه با برخی دیگر از راهبردهای کارآمدتری بهره می گیرند [۲۵]. نداشتن مهارت در تجزیه و تحلیل تکلیف، انتخاب هدف، برنامه ریزی و سازگاری در انجام تکلیف، موجب بروز یأس و ناامیدی دانش آموزان در یادگیری می شود که با خود تنظیمی، سازماندهی و تنظیم فرایند های اصلی یادگیری و فعالیت های مربوط به آن، انجام می شود. دانش آموزان با فراگرفتن آموزش خودتنظیمی می توانند به طور فعال به یادگیری و سازماندهی آن بپردازند [۲۶]. کنترل بیرونی در مقابل خودتنظیمی انگیزشی است و تحقیقات استریکلند^۵ ۱۹۹۸ نشان می دهد که دانش آموزانی که اختلالات یادگیری دارند منبع کنترل در آنها بیرونی است و رفتارهایشان به عنوان نمونه - راهبردهای استفاده شده برای جستجوی اطلاعات در فضای آموزشی - در مقایسه با دانش آموزان دارای منبع کنترل درونی دارای تفاوت هایی هستند. کودکان با اختلال یادگیری وقایع منفی را ناشی از عوامل درونی کلی و پایدار می دانند، خودپنداره آنها ضعیف و استرس و اضطراب بالایی را تجربه می کنند و نشانه های افسردگی بیشتر بعد از وقایع استرس زا، در آنها مشاهده می شود [۱۹]. نتایج پژوهش های مرتبط با مولفه خودتنظیمی انگیزشی به عوامل متعددی از جمله تسلط بر موقعیت و حصول تبحر در انجام تکلیف [۲۰]. ارتقای علاقه، گفت و گوی درونی درباره تسلط، خود پاداش دهی و کنترل محیط [۲۷] تنظیم میزان انگیزش برای درگیر شدن در یک تکلیف و انجام آن و یا رسیدن به یک هدف خاص [۲۴] نقش هدف گزینی به عنوان بازنمایی ذهنی نسبتا باثبات در جهت ابقا و ارتقاء سطح انگیزش فرد به منظور انجام فعالیت های تحصیلی [۲۸] تلاش برای انجام یک تکلیف همسو با حوزه انگیزش درونی و کاستن از نقش منابع انگیزش بیرونی [۲۹] استفاده از فاکتور قدرت اراده با نیاز اساسی شایستگی و خودمختاری در انجام تصمیم گیری [۳۰] اشاره کرده اند.

در دیدگاه اسلامی خود انگیزشی از نظر مفهومی واژه قیام را در ذهن تداعی می کند [۱۵]. واژه مستقیم از قیام به معنای هر چیزی است که بخواهد روی پای خود بایستد و بتواند بدون تکیه بر چیزی کنترل و تعادل خود و متعلقات خود را حفظ

کند" مانند انسان ایستاده ای که بر امور خود مسلط است، در نتیجه برگشت معنای مستقیم به چیزی است که وضعیت تغییر و تخلف پذیر نباشد [۳۱]. از نظر راغب و سایر افراد، قام و ثبت هم معنا هستند در نتیجه قیام علاوه بر معنای برانگیختن، معنای پایداری و ثبات قدم در مسیر و متعادل بودن را نیز با خود دارد. چرا که در وضعیت قیام انسان تعادل و تسلط بیشتری داشته و میتواند قوا و کارهای خودش را به نحو احسن کنترل کند. عنوان نمونه ستون در استوار ترین حالت، به صورت عمودی است که به آن قائم گفته می شود [۳۱]. معنای کلمه قائم، خداوند است که او بر همه چیز از هر جهت قائم است، به این معنا که قیامش هیچگونه سستی و نقص ندارد. به غیر از خداوند هیچ موجودی، چنین قیامی در او نیست مگر آنکه آن قیام به اذن خداوند و در طول اراده الهی باشد [۳۱]. بنابراین خود انگیزشی واقعی زمانی پدیدار می شود که روح انسان به مبدا خود وصل شود و قیام او با دستور خداوند و برای کسب رضایت معبود باشد. از نظر کلینی خود انگیزشی، نیروی در انسان بوده که در شکل گیری و دوام آن عوامل گوناگونی دخیل هستند، در واقع نیرویی، دارای ارزش است که از قدرت و پایداری بهره مند بوده و بیشترین استفاده از آن شود [۳۲]. تقویت و دوام خود انگیزشی در نفس انسان در گرو این است که او برای به دست آوردن خودانگیزشی، از عوامل بیشتری استفاده کند. به عنوان مثال، گاهی یک نفر ذره ای از محبت خداوند به انسان را درک کرده و مدت زمانی کارهای پسندیده را انجام می دهد، اما اگر نتواند نفس خود را تربیت کند و پند پذیر نباشد، پس از مدتی در انجام آن ها، سست می شود. همچنین زمانی ممکن است فردی برای اینکه توانمندی ویژه ای، کسب کند مدت زمانی برای تربیت نفس ریاضت هایی را تحمل کند و به آن توانایی برسد اما اگر در آن هدفی نداشته باشد و در جهت رسیدن انسان به تعالی، سودمند نباشد، در حقیقت نیروی او از دست رفته و خود انگیزشی واقعی حاصل نمی شود [۳۳]. البته بیان این نکته نیز ضروری است که انسان برای رسیدن به خود انگیزشی لازم است، بعضی بایدها و نبایدها را انجام دهد. به طور کلی خالق، بیشترین آگاهی و شناخت را از مخلوق دارد بنابراین خداوند که آفریننده انسان هاست، در مورد او و نیازهایش، شناخت کاملی دارد. در نهایت عالی ترین برنامه و باید و نبایدها از طرف خداوند بیان شده است. هنگامی که انسان رابطه عاطفی قوی با کسی داشته باشد آنگاه ارزش و قوانین برای او درونی شده و خود را پایبند به انجام آنها میداند و این ارتباط جز با دریافت و فهم محبت از سمت او ایجاد نمی شود [۳۴].

انعطاف پذیری شناختی نقش بنیادی در توانایی سازگار شدن با موقعیت های مداوم در حال دگرگونی دارد و با رفتارهای

هدفمندی چون تصمیم گیری، خلاقیت و حل مسئله ارتباط دارد [۳۵]. به انعطاف پذیری شناختی، گاهی اوقات انعطاف پذیری ذهنی نیز گفته می شود که یک خرده مولفه از انعطاف پذیری روانشناختی است و توانایی تغییر رفتار (در زمینه فکر و عمل) برای جواب به تغییرات محیطی را شامل می شود [۳۶]. انعطاف پذیری شناختی در واقع توانایی تغییر آمایه های شناختی به جهت سازگار شدن با محرک های در حال تغییر محیطی، مطرح شده است [۳۷]. به عبارت دیگر انعطاف پذیری شناختی یک جریان روان شناختی در نظر گرفته می شود که موجب پدید آوردن پاسخ های رفتاری شایسته می شود [۳۸]. در واقع این ویژگی نشانگر توانمندی درک کنترل پذیر بودن وضعیت های مشکل ساز پیچیده و سخت، بیان تفاسیر و راه حل های گوناگون برای آن وضعیت ها و دوری کردن از موقعیت های مشکل آفرین، است [۳۷]. دنیس و فندرال^۶ (۲۰۱۰) [۳۷] ابعاد انعطاف پذیری شناختی را که دربرگیرنده درک وضعیت های دشوار به شکل قابل کنترل، درک توضیح های جایگزین چندگانه برای رویداد ها و اعمال انسانی و تولید راه کار های جایگزین چند گانه برای موقعیت های سخت است و همچنین مولفه های با اهمیت در انعطاف پذیری شناختی را، درک کنترل پذیری و جایگزین های شناختی عنوان می کنند [۳۹]. افرادی با انعطاف پذیری شناختی، در مورد دنیای درونی و بیرونی کنجکاو هستند و تجربه های زیادی در زندگی دارند، آنها نه تنها از مواجه شدن با تجربه های درونی و بیرونی دوری نمی کنند بلکه گاهی خود در جستجوی تجارب هستند و تلاش می کنند که انواع گوناگونی از تجربه های نو را به دست آورند [۴۰]. در حقیقت انعطاف پذیری شناختی، توانایی سازگار شدن با محرک های در حال تغییر مطرح شده است. بعضی از متخصصان و پژوهشگران آن را توانمندی فرد برای برقراری ارتباط کامل با زمان حال به عنوان یک فرد هوشیار و دانا و قدرت او برای به وجود آوردن تغییر یا ادامه رفتار در مسیر ارزش ها، بیان کرده اند [۴۱]. مطالعات گوناگونی انعطاف پذیری شناختی را مورد مطالعه و پژوهش قرار داده و به نقش انعطاف پذیری شناختی به عنوان توانمندی تغییر آمایه های شناختی به جهت سازگار شدن با محرک های در حال تغییر محیطی [۴۲] فرصتی برای رشد [۴۳] نقش اساسی در مدیریت زندگی و پاسخ مناسب به محرک های محیطی [۴۴] تمرکز بر اصل یادگیری در سطوح پیچیده و انتقال دانش و مهارت فراتر از موقعیت های یادگیری [۴۵] سازگار کردن راه حل های فرایند شناختی و فراشناختی در روبرو شدن با شرایط جدید و غیرمنتظره [۴۶] درک موقعیت های دشوار به گونه ای قابل کنترل، درک تبیین های جایگزین چندگانه برای

وقایع و رفتار انسانی و تولید راهکار های جایگزین چندگانه برای وضعیت های دشوار [۳۷] تاکید نموده اند.

در دیدگاه اسلامی مدارا از ریشه «دری» یا «درا» گرفته شده است «دری» همان آگاهی و معرفتی است که با نوعی از فریب به دست آمده است [۱۵] «درا» نیز در حقیقت به معنای «دفع کردن» است [۱۵] بر طبق این، منظور از واژه «مدارا»، «ملاطفت و برخورد نرم» می باشد، اگر که از ماده «دری» باشد مثل اینکه انسان با رفتار ملایم با او، وی را در بند مهر و محبت خویش گرفتار می سازد؛ و اگر از «درا» گرفته شده باشد به این معنا است که انسان با برخورد نرم خویش، بدی او را دفع می کند [۴۷]. بنابراین، در مدارا، مفهوم «پرهیز و احتیاط» نهفته است؛ از این جهت، بیشتر در مورد دشمنان و مخالفان کاربرد دارد، بر خلاف «رفق» که اکثرا کاربرد آن در برگیرنده موافقان و دوستان و بیشتر از آن، درباره غیرمخالفان است [۴۷]. به طور کلی مدارا یک نوع از منش است که گذشت، تحمل و شرح صدر را با خود به همراه دارد، که معنای پرهیز و احتیاط در آن مستتر است و با تذکر دادن، راهنمایی و یا تنبیه فرد موردنظر تقابلی ندارد [۴۸]. کلمه مدارا در قرآن مجید بیان نشده است، لکن دو گروه از آیات، به این مفهوم اشاره دارند: گروه اول آیاتی که واژه های «لین، عفو، صفح، غفران، خلق عظیم، رحمت» در آنها عنوان شده است و گروه دوم آیاتی هستند که معنای آنها بر مدارا و تحمل مخالفان؛ برمیگردد، مانند: «دع الی سبیل ربک بالحکمۃ و الموعظة الحسنه و جادلهم بالتی هی احسن ان ربک هو اعلم بمن ضل عن سبیلہ و هو اعلم بالمهتدین» (نحل، ۱۲۵). "با حکمت و اندرز نیکو به راه پروردگار دعوت کن و با آنان به (شیوه ای) که نیکوتر است مجادله نمای. در حقیقت پروردگار تو به (حال) کسی که از راه او منحرف شده دانتر، و او به حال راه یافتگان (نیز) دانتر است" [۴۹]. روشن است که در این آیه، سه کلمه "حکمت"، "موعظه" و "مجادله" مربوط به نحوه صحبت کردن است. پیامبر اکرم (ص) در این آیه ماموریت یافته است که با یکی از این سه روش نسبت به دعوت انسان ها، اقدام کند که هر کدام، راهی ویژه برای دعوت، به حساب می آید. هر چند جدال در معنای اخش از روشهای دعوت محسوب نمی شود، اما این سه روشی که خداوند متعال برای دعوت ذکر کرده منطبق با همان سه روش منطقی (برهان و جدل و خطابه) هستند. البته توجه به این نکته مهم است که خداوند تعالی موعظه را با حسنه و جدال را با "بالتی هی احسن" مقید نموده است، که حاکی از آن است که برخی از موعظه ها حسنه نیستند و بعضی از جدالها حسن (نیکو) و بعضی دیگر احسن (نیکوتر) و بعضی دیگر اصلا حسن ندارند و گر نه خداوند موعظه را با قید حسن و جدال را با قید احسن بیان نمی کرد [۵۰].

بنابراین با توجه به اهمیت موضوع مورد بررسی و اهمیت جامعه دانش آموزان دختر با هدف تربیت زنان توانمند نسل آینده، این پژوهش در صدد است به این سوال اصلی پاسخ دهد که آیا انعطاف پذیری شناختی می تواند رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی دانش آموزان دختر را میانجیگری کند؟

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شهرستان خوانسار و شهر بابک که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۲ مشغول به تحصیل بودند. نمونه پژوهش شامل ۳۵۰ نفر دانش آموز بود که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. چگونگی برازش مدل با استفاده از روش مدل یابی معادلات ساختاری، نرم افزار AMOS 26.0 و برآورد بیشینه احتمال (ML) ارزیابی شد.

ابزار پژوهش

خلاقیت هیجانی: این پرسشنامه در سال ۱۹۸۹ توسط توماس طراحی و اجرا شد، در ادامه آوریل از سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۹ با کمک همکارانش آن را بازنگری کردند و نسخه نهایی آن در سال ۱۹۹۹ به اجرا در آمد. این پرسشنامه در ۴ زمینه آمادگی، نوآوری، کارایی و اصالت مورد بررسی قرار می گیرد و شامل ۳۰ گویه است که ۷ گویه آن مربوط به آمادگی، ۱۴ گویه در مورد نوآوری، ۵ گویه کارایی و ۴ گویه در زمینه اصالت است که سوالات آن در طیف لیکرت از ۱ تا ۵ نمره گذاری شده است. برای پایایی آوریل با روش آلفای کرونباخ نمره کل خلاقیت هیجانی را ۰/۹۱ به دست آورد و در سایر ابعاد نیز پایایی آمادگی، کارایی، اصالت و نوآوری به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۹، ۰/۸۰ و ۰/۸۵ به دست آمد. در ادامه روایی این پرسشنامه از روش تحلیل عاملی و همبستگی از طریق آزمون های مشابه به دست آمد که در این راستا به روش تحلیل عاملی چهار عامل به سه عامل تبدیل شد و در واقع کارایی و اصالت در هم ادغام شدند [۵۱، ۵۲]. قدیری نژادیان در سال ۱۳۸۱ با اجرای این آزمون بر روی دانشجویان دانشگاه های دولتی تهران، به اندازه گیری روایی سازه ای این آزمون پرداخت او روایی سازه خلاقیت هیجانی را از طریق محاسبه ضریب پیرسون میان مواد آزمون با عوامل هر ماده بدست آورد که همبستگی تناسبی میان داده های مذکور انجام داد. که به طور میانگین حدود ۰/۵ به دست آمد [۵۳].

انعطاف پذیری شناختی: پرسشنامه انعطاف پذیری شناختی توسط دنیس و وندروال در سال ۲۰۰۹ طراحی شده است؛ که

یک وسیله خود گزارشی، شامل ۱۹ سوال می باشد و شیوه نمره گذاری آن بر اساس یک مقیاس ۷ درجه ای لیکرتی است، کاربرد این پرسشنامه این است که برای سنجش نوعی از انعطاف پذیری شناختی که در موقعیت ها و چالش ها برای موفق شدن فرد و در شرایطی که افکار ناکارآمد با افکار کارآمدتر جایگزین می شوند، استفاده میشود و تلاش می کند تا حل مسئله و کنترل پذیری را مورد ارزیابی و بررسی قرار دهد. آن دو در پژوهشی نشان دادند که این پرسشنامه، ساختار عاملی، روایی همگرا و روایی هم زمان مناسبی دارد. آنها ضریب بازآزمایی کل مقیاس را ۰/۷۱ و ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس را ۰/۹۰ گزارش کرده اند [۵۴].

خودتنظیمی انگیزشی: مقیاس خودتنظیمی انگیزشی در سال ۱۹۹۸ توسط ولترز طراحی شده است و ۲۸ مولفه را در بر می گیرد این مولفه ها عبارتند از ارتقای علاقه، گفتگوی درونی عملکرد، گفتگوی درونی درباره تسلط، خودپاداش دهی و کنترل محیط. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت در هر سوال از موافقم تا بسیار مخالف نمره گذاری شده است. محاسبه نمره کلی آن به اینگونه است که امتیاز همه سوال ها را با هم جمع می کنیم که دامنه امتیاز این پرسشنامه بین ۰ تا ۱۱۲ می باشد که نمره بالاتر بالاتر بودن میزان خودتنظیمی انگیزشی را نشان میدهد و پایین تر بودن آن، نشان از میزان خودتنظیمی انگیزشی پایین در فرد است. پایایی آزمون از طریق آلفای کرونباخ از ۰/۸۸ تا ۰/۷۵ به صورت متغیر به دست آمده است [۲۰، ۵۵]. نتایج این تحلیل به این دلیل که با الگوی نظری مقیاس ولترز و نتایج پژوهش های قبلی در فرهنگ ایرانی، برای مثال: لطیفیان، ۱۳۸۲؛ سیف، لطیفیان و بشاش، ۱۳۸۴، به صورت کامل تطابق دارد، روایی سازه ای نمرات مقیاس خودنظم دهی انگیزشی را در میان دانش آموزان ایرانی را تایید میکنند [۲۷].

یافته ها

در پژوهش حاضر ۳۵۰ دانش آموز دختر مقطع متوسطه دوم شرکت کردند که ۵۴ نفر (۱۵/۴ درصد) از آنان ۱۵ سال، ۱۳۸ نفر (۳۹/۴ درصد) ۱۶ سال، ۱۲۳ نفر (۳۵/۱ درصد) ۱۷ سال و ۳۵ نفر (۱۰/۰ درصد) ۱۸ سال داشتند. در بین شرکت کنندگان ۱۲۳ نفر (۳۵/۱ درصد) در پایه دهم، ۱۴۶ نفر (۴۱/۸ درصد) در پایه یازدهم و ۸۱ نفر (۲۳/۱ درصد) در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. رشته تحصیلی ۱۸۸ نفر (۵۳/۷ درصد) از شرکت کنندگان علوم انسانی، ۱۱۰ نفر (۳۱/۴ درصد) علوم تجربی و ۵۲ نفر (۱۴/۹ درصد) ریاضی- فیزیک بود. جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین مؤلفه های خودتنظیمی

انگیزشی، انعطاف پذیری شناختی و خلاقیت هیجانی را نشان می دهد.

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱. خودتنظیمی- ارتقای علاقه	-										
۲. خودتنظیمی- گفتگوی درونی عملکرد	۰/۵۹**	-									
۳. خودتنظیمی- گفتگوی درونی درباره ...	۰/۵۴**	۰/۴۲**	-								
۴. خودتنظیمی- خودپاداش دهی	۰/۴۶**	۰/۴۸**	۰/۴۰**	-							
۵. خودتنظیمی- کنترل محیط	۰/۴۰**	۰/۴۷**	۰/۳۲**	۰/۴۵**	-						
۶. انعطاف پذیری- جایگزین ها	۰/۲۸**	۰/۳۶**	۰/۲۱**	۰/۳۰**	۰/۲۸**	-					
۷. انعطاف پذیری- کنترل	۰/۱۷**	۰/۲۵**	۰/۱۱*	۰/۲۱**	۰/۱۷**	۰/۴۵**	-				
۸. انعطاف پذیری- جایگزین هایی ...	۰/۲۱**	۰/۳۴**	۰/۱۸**	۰/۱۳*	۰/۱۹**	۰/۵۳**	۰/۵۰**	-			
۹. خلاقیت هیجانی- آمادگی هیجانی	۰/۲۲**	۰/۱۳*	۰/۱۸**	۰/۱۶**	۰/۰۶	۰/۲۳**	۰/۲۸**	-			
۱۰. خلاقیت هیجانی- توانایی واکنش	۰/۲۶**	۰/۲۰**	۰/۱۵**	۰/۱۲*	۰/۱۴**	۰/۲۲**	۰/۲۶**	۰/۳۲**	۰/۵۰**	-	
۱۱. خلاقیت هیجانی- کارایی و اصالت	۰/۱۸**	۰/۱۶**	۰/۲۶**	۰/۱۹**	۰/۲۱**	۰/۲۵**	۰/۲۷**	۰/۲۶**	۰/۴۸**	۰/۵۲**	-
میانگین	۱۵/۵۴	۱۴/۰۰	۱۰/۵۳	۸/۲۶	۱۲/۴۴	۴۱/۷۹	۲۶/۷۷	۹/۱۱	۲۱/۸۳	۴۵/۰۷	۲۸/۶۷
انحراف معیار	۴/۱۷	۴/۰۵	۳/۱۷	۲/۶۳	۳/۷۵	۷/۰۹	۶/۴۳	۲/۲۷	۵/۷۰	۸/۲۵	۶/۶۹

*P<۰/۰۵ و **P<۰/۰۱

بودن مقادیر عامل تورم واریانس^۷ (VIF) و ضریب تحمل^۸ مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۲ قابل ملاحظه است.

جدول ۱ ضرایب همبستگی بین متغیرها را نشان می دهد که بر اساس آن جهت همبستگی بین متغیرها منطبق بر انتظار و همسو با تئوری های حوزه پژوهش بود. در ادامه به منظور ارزیابی نرمال بودن توزیع داده های تک متغیری، کشیدگی و چولگی تک تک متغیرها و به منظور ارزیابی مفروضه همخطی

جدول ۲: بررسی مفروضه های نرمال بودن و همخطی بودن

متغیر	مفروضه نرمال بودن		مفروضه همخطی بودن	
	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
خودتنظیمی انگیزشی- ارتقای علاقه	-۰/۱۷	-۰/۳۳	۰/۵۴	۱/۸۵
خودتنظیمی انگیزشی- گفتگوی درونی عملکرد	۰/۱۹	-۰/۷۷	۰/۵۱	۱/۹۷
خودتنظیمی انگیزشی- گفتگوی درونی درباره تسلط	-۰/۲۵	-۰/۴۴	۰/۶۵	۱/۵۵
خودتنظیمی انگیزشی- خودپاداش دهی	-۰/۲۸	-۰/۳۵	۰/۶۳	۱/۵۸
خودتنظیمی انگیزشی- کنترل محیط	-۰/۳۲	-۰/۶۴	۰/۷۰	۱/۴۳
انعطاف پذیری شناختی- جایگزین ها	-۰/۳۸	-۰/۰۱	۰/۶۲	۱/۶۱
انعطاف پذیری شناختی- کنترل	-۰/۷۰	-۰/۶۶	۰/۶۹	۱/۴۴
انعطاف پذیری شناختی- جایگزین هایی برای رفتار	-۰/۵۹	-۰/۴۴	۰/۶۰	۱/۶۶
خلاقیت هیجانی- آمادگی هیجانی	۰/۲۹	-۰/۵۱	-	-
خلاقیت هیجانی- توانایی واکنش	۰/۱۴	۰/۲۴	-	-
خلاقیت هیجانی- کارایی و اصالت	۰/۳۸	۰/۳۵	-	-

صورت مستقیم و هم با میانجیگری انعطاف پذیری شناختی با خلاقیت هیجانی در دانش آموزان رابطه دارد. چگونگی برازش مدل با استفاده از روش مدل یابی معادلات ساختاری، نرم افزار AMOS 26.0 و برآورد بیشینه احتمال^{۱۱} (ML) ارزیابی شد. جدول ۳ شاخص های برازندگی مدل پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۳: شاخص های برازش مدل

شاخص های برازندگی	مدل	نقطه برش ^{۱۲}
مجذور کای ^{۱۳}	۱۱۰/۰۹	-
درجه آزادی مدل	۴۱	-
χ^2/df ^{۱۴}	۲/۶۹	کمتر از ۳
GFI ^{۱۵}	۰/۹۴۶	۰/۹۰ >
AGFI ^{۱۶}	۰/۹۱۳	۰/۸۵۰ >
CFI ^{۱۷}	۰/۹۴۲	۰/۹۰ >
RMSEA ^{۱۸}	۰/۰۶۹	۰/۰۸ <

جدول ۳ نشان می دهد که همه شاخص های برازندگی حاصل از تحلیل از برازش قابل قبول مدل با داده های گراوری شده حمایت می کنند. در ادامه جدول ۴ ضرایب مسیر در مدل ساختاری را نشان می دهد.

جدول ۴: ضرایب مسیر کل، مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

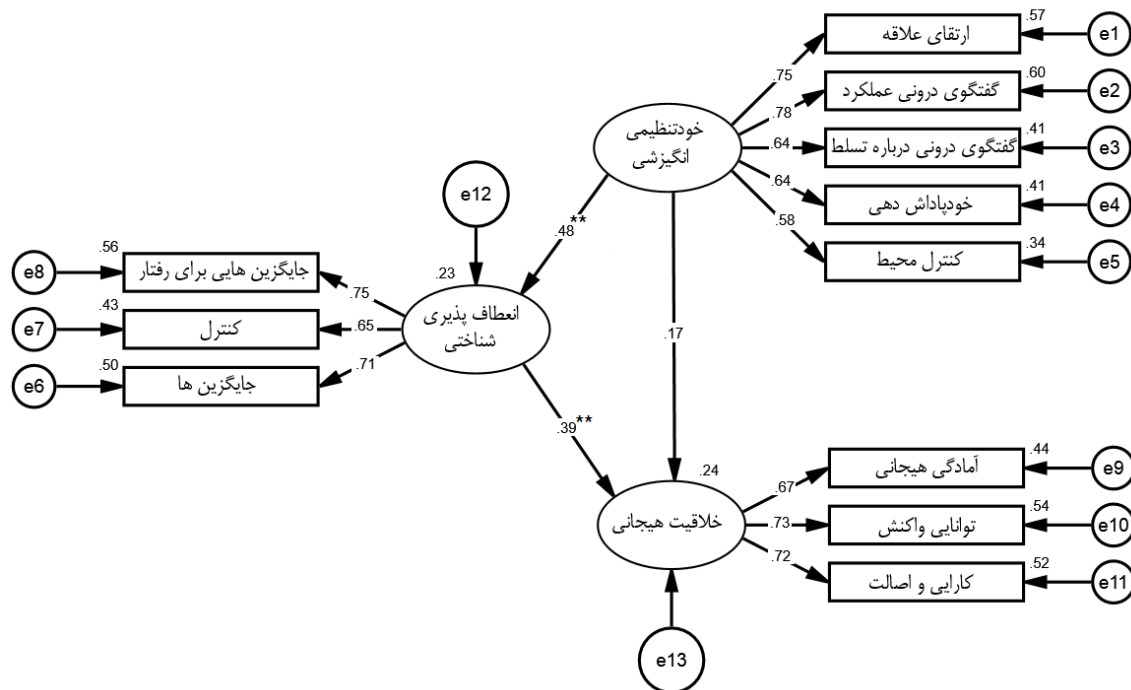
متغیرهای مکنون	b	S.E	β	p
خودتنظیمی انگیزشی $\leftarrow$ انعطاف پذیری شناختی	۰/۳۴۰	۰/۰۸۹	۰/۴۸۳	۰/۰۰۱
انعطاف پذیری شناختی $\leftarrow$ خلاقیت هیجانی	۰/۴۴۵	۰/۱۶۵	۰/۳۸۸	۰/۰۰۱
ضریب مسیر مستقیم خودتنظیمی انگیزشی $\leftarrow$ خلاقیت هیجانی	۰/۱۴۰	۰/۰۷۵	۰/۱۷۳	۰/۰۷۵
ضریب مسیر غیرمستقیم خودتنظیمی انگیزشی $\leftarrow$ خلاقیت هیجانی	۰/۱۵۱	۰/۰۶۵	۰/۱۸۷	۰/۰۰۱
ضریب مسیر کل خودتنظیمی انگیزشی $\leftarrow$ خلاقیت هیجانی	۰/۲۹۱	۰/۰۸۱	۰/۳۶۰	۰/۰۰۱

$\beta=0/187$ ، مثبت و معنادار است. این مطلب بیانگر آن است که انعطاف پذیری شناختی رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی را به صورت مثبت و معنادار میانجیگری می کند. شکل ۱ مدل ساختاری پژوهش در تبیین رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی، انعطاف پذیری شناختی و خلاقیت هیجانی را نشان می دهد.

جدول ۲ نشان می دهد که مقادیر کشیدگی و چولگی همه مؤلفه ها در محدوده ± 2 قرار دارد. این یافته بیانگر آن است که مفروضه نرمال بودن توزیع داده های تک متغیری برقرار است. همچنین براساس نتایج جدول ۲ می توان گفت مفروضه همخطی بودن نیز در بین داده های پژوهش حاضر برقرار بوده است. زیرا که مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش بین بزرگتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس هر یک از آنها کوچکتر از ۱۰ است. منطبق بر دیدگاه میرز^۹ و همکاران (۲۰۰۶) ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و ارزش عامل تورم واریانس بالاتر از ۱۰ نشان دهنده عدم برقراری مفروضه همخطی بودن است. در این تحقیق به منظور ارزیابی برقراری یا عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری، از تحلیل اطلاعات مربوط به «فاصله مهلنوبایس^{۱۰}» استفاده شد. مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مربوط به فاصله مهلنوبایس به ترتیب برابر با ۰/۶۹ و ۰/۲۷ به دست آمد که نشان می دهد، مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مزبور در محدوده ± 2 قرار دارد. این یافته بیانگر برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع داده های چند متغیری در بین داده هاست.

همچنان که پیشتر اشاره شد برای تحلیل داده های پژوهش حاضر از روش مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شد. در مدل پژوهش چنین فرض شده بود که خودتنظیمی انگیزشی هم به

جدول ۴ نشان می دهد که ضریب مسیر کل بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی ($\beta=0/360$ ، $P=0/001$) مثبت و معنادار است. ضریب مسیر بین انعطاف پذیری شناختی و خلاقیت هیجانی ($\beta=0/388$ ، $P=0/001$) نیز مثبت و معنادار بود. جدول ۴ نشان می دهد که ضریب مسیر غیر مستقیم بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی ($P=0/001$)

شکل ۱: پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش

شکل ۱ نشان می دهد که مجموع مجذور همبستگی های چندگانه (R^2) برای متغیر خلاقیت هیجانی برابر با ۰/۲۴ به بدست آمده است، این موضوع بیانگر آن است که خودتنظیمی انگیزشی و انعطاف پذیری شناختی در مجموع ۲۴ درصد از واریانس خلاقیت هیجانی را در دانش آموزان تبیین می کند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارائه الگوی ساختاری رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی دانش آموزان با نقش میانجی انعطاف پذیری شناختی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که انعطاف پذیری شناختی رابطه بین خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی را به صورت مثبت و معنادار میانجیگری می کند. بنابراین دانش آموزانی که انعطاف پذیری شناختی بیشتری دارند از کنش بهتری در زمینه خودتنظیمی انگیزشی و خلاقیت هیجانی برخوردارند. نتایج این پژوهش با یافته های حاصل از پژوهش های مریان^{۱۹} و همکاران (۲۰۱۹) [۴۵]، گابری^{۲۰} و همکاران (۲۰۱۸) [۳۵]، گراف، کورنفلد، لوز، والتینو و بهاتناگر^{۲۱} (۲۰۱۷) [۴۰]، کربلایی و همکاران (۱۴۰۰) [۴۳]، امیدپور و همکاران (۱۴۰۰) [۴۴] و اسکندری و همکاران (۱۳۹۵) [۴۶] همسو است که در تبیین نتایج پژوهش های انجام شده بر نقش مثبت انعطاف پذیری شناختی در تمرکز بر ماهیت یادگیری و انتقال دانش، مدیریت موقعیت های دشوار زندگی به گونه کنترل پذیر، به عنوان فرصتی برای رشد قابلیت های شخصی و به

عنوان توانایی تغییر آمایه های شناختی به منظور سازگاری با محرک های در حال تغییر محیطی تاکید کرده اند. در تبیین این یافته می توان گفت، انعطاف پذیری شناختی یک فرایند توانایی یا پیامد سازگاری موفقیت آمیز با شرایط تهدیدکننده است، به طوری که فرد بتواند با تجربه های درونی و بیرونی منفی و ناخوشایند خود رو به رو گردد و در عین حال سازگاری و تعادل روانشناختی خود را حفظ نماید. به گونه ای که برخی صاحب نظران، انعطاف پذیری شناختی را به عنوان توانایی فرد برای ارتباط کامل با زمان حال به عنوان یک انسان هوشیار و آگاه و توانایی وی برای ایجاد تغییر یا ادامه رفتار در جهت ارزشها تعریف کرده اند [۴۱]. افراد انعطاف پذیری هم درباره دنیای درونی و هم درباره دنیای بیرونی کنجکاو هستند و زندگی آنها از لحاظ تجربه غنی است، چون تجربه های جدید را می پسندند و خواهان تجربه بیشتر هستند [۴۰]. بنابراین با در نظر گرفتن نقش مهم دختران امروز به عنوان زنان تاثیرگذار آینده در حوزه های مختلف فردی و اجتماعی، ضرورت توجه به انعطاف پذیری شناختی دانش آموزان دختر و آموزش راهکارهای موثر به منظور تقویت این متغیر روانشناختی بیش از پیش بر دست اندرکاران امر تعلیم و تربیت بویژه نظام آموزش و پرورش آشکار می گردد.

یافته دوم پژوهش نشان داد که خودتنظیمی انگیزشی و انعطاف پذیری شناختی، خلاقیت هیجانی را در دانش آموزان دختر پیش بینی می کنند. بدین معنی که دانش آموزان دختری که از

موازن اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

واژه نامه

1. Averill	آوریل
2. Quran	قرآن کریم
3. walters	ولترز
4. Pintrich	پینتریش
5. Strickland	استریکلند
6. Dennis, Vanderwall	دنيس و وندرال
7. variance inflation factor	تورم واریانس
8. tolerance	ضریب تحمل
9. Mirz	میرز
10. Mahalanobis distance (D)	فاصله مهلنوبیس
11. Maximum Likelihood	بیشینه احتمال
12. نقاط برش براساس دیدگاه کلان (۲۰۱۶)	
13. Chi-Square	مجذور کای
14. normed chi-square	χ^2/df
15. Goodness Fit Index	GFI
16. Adjusted Goodness Fit Index	AGFI
17. Comparative Fit Index	CFI
18. Root Mean Square Error of Approximation	RMSEA
19. Meiran	میران
20. Gabrys	گابری
21. Grafe, Cornfeld, Luz, Valentino, Bhatnagar	گراف، کورنفلد، لوز، والتینو و بهاتناگر
22. Zimmerman, Schunk	زیمرن و شانک
23. Paulino, Sa Lopez, da Silva	پاولینو، ساو لویز، دسیلوا
24. Pichot, Pavani, Troian	پیچوت، پاونی و ترویان
25. Magno	مگنو

راهبردهای خودتنظیمی انگیزشی آگاه بوده و از سطح خوبی از انعطاف پذیری شناختی برخوردارند می‌توانند در موقعیت‌های بیان هیجانات خود در زمینه ایده‌ها و ابتکارات جدید، دریافت حمایت‌های هیجانی در محیط آموزشی، رها شدن از واکنش‌های هیجانی ناسازگارانه و بویژه تقویت انگیزه پیشرفت در خود به شیوه‌ای صحیح و کارآمد عمل کنند. نتایج این یافته پژوهش حاضر با یافته پژوهش‌های زیمرن و شانک^{۲۲} (۲۰۱۳) [۱۶]، پاولینو، ساو لویز، دسیلوا^{۲۳} (۲۰۱۶) [۲۴]، پیچوت، پاونی و ترویان^{۲۴} (۲۰۲۱) [۳]، مگنو^{۲۵} (۲۰۱۰) [۲۶]، یعقوب زاده و همکاران (۱۴۰۱) [۴]، احمدی و همکاران (۱۴۰۱) [۲۲] همسو بود. از نظر پینتریش راهبردهای فراشناختی به صورت خودنظارتی، خویشتن‌نگری و خودقضاوتی نقش محوری در خودتنظیمی دارند و مؤلفه‌های شناختی، مدیریت منابع و باورهای انگیزشی در تعامل با یکدیگر موجب افزایش توانایی می‌شوند. به گونه‌ای که فقدان مهارت در تجزیه و تحلیل تکلیف، تعیین هدف و برنامه‌ریزی و سازگاری در انجام تکلیف، باعث یأس و ناامیدی دانش‌آموزان در یادگیری می‌شود بنابراین یادگیری آموزش خودتنظیمی توسط دانش‌آموزان باعث می‌شود، خودشان فعالانه به یادگیری پرداخته و آن را سازماندهی کنند [۲۶، ۲۲]. این فراگیران خود تنظیم در تمام مراحل یادگیری، خود را افرادی لایق، خودکارآمد و مستقل می‌بینند و از نظر شناختی و فراشناختی افرادی هستند که در فرایند یادگیری، از مهارت‌های برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، خودآموزی، خودکنترلی و خودارزیابی برخوردارند [۲۱، ۲۳].

از محدودیت‌های این مطالعه، عدم همکاری برخی از مدیران مدارس و عدم تمایل برخی از دانش‌آموزان به شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها بود. همچنین استفاده از پرسشنامه‌های متعدد آن هم در قالب خودگزارشی از محدودیت‌های دیگر پژوهش حاضر بوده است که می‌تواند در نتایج پژوهش تأثیرگذار باشد. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی به مطالعه متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش به مقایسه وضعیت دانش‌آموزان دختر و پسر در مقاطع مختلف تحصیلی و با توجه به نقش عوامل زمینه‌ای مانند سطح تحصیلات و طبقه اجتماعی-اقتصادی خانواده بپردازند. همچنین پیشنهاد می‌شود نقش میانجی سایر متغیرهای انگیزشی مانند جهت‌گیری هدف، پایداری تحصیلی نیز در جامعه مذکور مورد بررسی قرار گیرند. در مجموع با عنایت به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود که آموزش و ارتقاء مهارت‌های خودتنظیمی انگیزشی، انعطاف‌پذیری روانشناختی و خلاقیت هیجانی از طریق رسانه‌های شفاهی و مکتوب، برنامه‌های آموزش خانواده و مشاوران مراکز مشاوره و توانبخشی مورد عنایت ویژه قرار گیرد.

فهرست منابع

- Educational Sciences (Center for the Development of Modern Education in Iran), 1400; 7(2): 318-332. [Persian]
- [10] Mohammadi T, Hosseinzadeh Y, Salemi Khamene A. Determining the role of emotional creativity and neuropsychological functions in predicting critical thinking. Scientific Journal of Medical Organization of the Islamic Republic of Iran, 2017; 36(2): 112-118. [Persian]
- [11] Sabri M, Alborzi M, Bahrami M. Relationship between family communication patterns, emotional intelligence and emotional creativity in high school students. New Educational Thoughts, 2012; 9(2): 35-63. [Persian]
- [12] Valikhani A, Maleki Majd M, Hashemi R. Prediction of critical thinking based on emotional creativity in students of Shiraz University. Educational Research, 2015; (33): 46-31. [Persian]
- [13] Hoshang Nejad M, Ismaili A. Investigating the role of emotional creativity in the psychological capital of Azad University students, Qochan branch. Third National Conference on Psychology, Education and Lifestyle, 2018; 18-18. [Persian]
- [14] Maddahi J. The model of creativity from the Islamic point of view. Qom: University and District Research Institute. 2016. [Persian]
- [15] Ragheb Esfahani H. Al-Mufradat fi Gharib al-Qur'an. Damascus Beirut: Dar al-Alam al-Dar al-Shamiya, research: Safwan Adnan Davodi. 1412. [Persian]
- [16] Zimmerman BJ, Schunk DH. Motivation: An essential dimension of self-regulated learning. New York: Lawrence Erlbaum, 2013; 1-30.
- [17] Schunk DH. Learning theories: An educational perspective (6th ed.). Boston: Pearson Education, 2012; 74.
- [18] Ebrahimi Hajir Z, Sohrabi A, Yar Ahmadi Y, Jadidi H. Elaboration of the causal model of hope for education based on motivational self-regulation and the perception of teacher support for autonomy with the mediating role of cognitive emotion regulation strategies. Scientific quarterly research in school and virtual learning, 2021; 9(2): 75-86. [Persian]
- [19] Rezai Farda A, Momeni A, Aqiqi A, Daneshmandi S. Comparison of
- [1] Moaser A, Zarei H. Emotional creativity and self-directed learning mediate the role of achievement motivation. Journal of Psychology, 2018; 92, 23(4): 457-440. [Persian]
- [2] Averill JR, Thomas-Knowles C. Emotional creativity. In Strongman KT. editors, International Review of Studies on Emotion. London: Wiley Online Library, 1991; 269- 299
- [3] Pichot N, Pavani JB, Troian JA. Creative Individuals are Social Risk-takers: Relationships between Creativity, Social Risk-Taking and Fear of Negative Evaluations. Creativity Theories Research Applications, 2021; 7(2): 309-320
- [4] Yaqoubzadeh M, Jabal Aamili S, Kazemi H, Haghaeigh SA. The structural model of basic psychological needs and hexaco personality traits with risky behaviors with the mediating role of emotional creativity in students of Azad universities in Isfahan province, Social Health, 2022; 9(2): 77-91. [Persian]
- [5] McGovern M, Byrne A, McCormack M, Mulligan A. The Vasarhelyi method of child art psychotherapy in child and adolescent mental health services: A stakeholder survey of clinical supervisors. Irish Journal of Psychological Medicine, 2016; 1-8.
- [6] Khani H, Fazeli H, Karimi Y, Bandak M, Pargari N. Evaluation of the psycho-social atmosphere of the classroom in identifying the internal structure of the school and its relationship with students' creativity. Innovation and creativity in humanities, 2012; 3(2): 19-38. [Persian]
- [7] Shahhosseini Tazik S, Hashemi Golpaigani F, Forozanfar A, Zahiri N. Comparison of emotional dyslexia and emotional creativity in gifted and normal female students. Journal of Empowerment of Exceptional Children, 2015; 7(3): 50-59. [Persian]
- [8] Sepasian H, Sheikhul-Islami R. The role of emotion in children's decision-making. Contemporary Psychology, 2016; 11: 36-51. [Persian]
- [9] Mughanlou M, Fathipour R. Predicting emotional creativity based on sensory processing sensitivity and family communication patterns in adolescents. Journal of Psychological Studies and

- [28] Walters A. Understanding procrastination from a self-regulated learning perspective. *J Educ Psychol*, 2003; 95: 179-187.
- [29] Deci EL, Ryan RM. Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory. In R. M. Ryan (Ed.), *Oxford handbook of human motivation*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2012; 85-107.
- [30] Kim YE, Brady AC, Wolters CA. Development and validation of the brief regulation of motivation scale. *JLID*, 2018; 67(2): 65-259.
- [31] Tabatabaei MH. Al-Mizan in Tafsir al-Qur'an. Qom: Publications of Qom Seminary Society of Teachers. 1417. [Persian]
- [32] Kolehini M. Al-Kafi Tehran: Darul Kitab al-Islamiya. 2008. [Persian]
- [33] Nekoum MR. The authorities of mystics, the detailed description of the 9th and 10th styles of Ibn Sina's signs and warnings. Tehran: Sobh Farda Publishing House. 2013. [Persian]
- [34] Marshall Rio J. Motivation and excitement, translated by Yahya Seyed Madras. Tehran: Eshar Ed. 2015. [Persian]
- [35] Gabrys RL, Tabri N, Anisman H, Matheson K. Cognitive control and flexibility in the context of stress and depressive symptoms. *The cognitive control and flexibility questionnaire. Front Psychol*, 2018; 9: 1-19.
- [36] Whiting DL, Deane FP, Simpson GK, McLeod HJ, Ciarrochi J. Cognitive and psychological flexibility after a traumatic brain injury and the implications for treatment in acceptance-based therapies: A conceptual review. *Neuropsychological Rehabilitation*, 2017; 27(2): 263-299
- [37] Dennis JP, Vanderwall JS. The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity. *Cognitive Therapy and Research*, 2010; 34(3): 241-253.
- [38] Dajani DR, Uddin LQ. Demystifying cognitive flexibility. *Implications for clinical and developmental neuroscience*. Trends in Neurosciences, 2015; 38(9): 8-571.
- [39] Sepahvand T. The role of cognitive flexibility in general anxiety of people with neurosis. *Journal of Cognitive Psychology* motivational self-regulation, emotional and sensory processing in students with specific learning disorders and normal students. *Learning Disabilities Quarterly*, 2021; 10(3): 75-91. [Persian]
- [20] Abbasi M, Pirani Z, Razmjooi L, Bonyadi F. The role of procrastination and motivational self-regulation in predicting students' behavioral enthusiasm. *Journal of Education Strategies in Medical Sciences*, 2014; 8(5): 295-300. [Persian]
- [21] Bodrova E, Leong D. Promoting student self-regulation in learning. *Educational Diges*, 2005; 71: 54-57.
- [22] Ahmadi R, Hosseini Nasib SD, Azmoudeh M. The effectiveness of motivational self-regulation skills training on academic vitality, resilience and academic involvement in first year secondary school students with low academic performance in Panj District of Tabriz. *Educational and School Studies*, 2022; 11(1): 77-100. [Persian]
- [23] Choupaninezhad MC, Taheri Guderzi H. The effect of nurses' moral confusion on the quality of nursing care by explaining the mediating role of narcissism and motivational self-regulation by structural equation modeling. *Nursing Management Quarterly*, 2021; 10(2): 24-12. [Persian]
- [24] Paulino P, Sa I, Lopez da Silva Al. Self-regulation of motivation: *contributing to students learning in middle school. The European Proceedings of Social and Behavioral Sciences 4th Annual International Conference on Cognitive-Social and Behavioral Sciences published by Future Academy*, 2016.
- [25] Hong E, Peng Y. Do Chinese students' perceptions of test value affect test performance? *Mediating role of motivational and metacognitive regulation in test preparation. Learning and Instruction*, 2008; 18(6): 499-512.
- [26] Magno C. Assessing Academic Self-regulated learning among Filipino college students: the factor structure and item fit. *The International Journal of Educational And Psychological Assessment*, 2010; 5: 61-76
- [27] Seif D, Bashash L. The relationship between goal orientation and motivational self-regulation strategies among gifted students, *Journal of Exceptional Children*, 2019; (41): 229-244. [Persian]

- [49] Morovati S. The theoretical foundations of tolerance in the Holy Qur'an and the Sunnah of the Innocents (AS). Scientific Research Quarterly Journal of Islamic Education Association of Iran. 2000; 2(3): 63-84. [Persian]
- [50] Tabatabai MH, Mousavi MB. Tafsir al-Mizan (translation). Qom: Society of teachers of Qom seminary. 1999. [Persian]
- [51] Rezaei AM, Hosseini Manesh SZ, Makvand Hosseini S, Akbari Balutbangan A. The relationship between emotional creativity and self-efficacy with academic performance and the mediating role of achievement motivation. Journal of Innovation and Creativity in Human Sciences, 2013; 4(3): 33-54. [Persian]
- [52] Asghari D, Sharifi N. An analysis on the relationship and differentiation of two types of emotional and cognitive creativity from each other based on its factors. Psychometric Journal, 2016; (20), 30-49. [Persian]
- [53] Mughanlou SD, Sadeghian A, Mehri S, Razzaghi A, Molavi P. The relationship between emotional intelligence and mental health with teachers' job stress. Health and Care Journal, 2014; 17(4): 310-300. [Persian]
- [54] Heydarinejad M, Heydari H, Davoudi H. Prediction of suicidal tendencies based on the variables of emotional regulation difficulty, cognitive flexibility, family flexibility and distress tolerance. Journal of Behavioral Science Research, 2019; 18(2): 181-170. [Persian]
- [55] Haqpanah F, Rezaei Kalantari M. Prediction of academic enthusiasm based on psychological well-being and motivational self-regulation in students. Curriculum and Educational Planning Research Journal, 2016; 7(1): 51-66. [Persian]
- and Psychiatry, 2021; 8(3): 89-100. [Persian]
- [40] Grafe LA, Cornfeld A, Luz S, Valentino R, Bhatnagar S. Orexins mediate sex differences in the stress response and in cognitive flexibility. *Biological Psychiatry*, 2017; 81(8): 683-692.
- [41] Onen AS, Kocak C. 2015. The effect of cognitive flexibility on higher school students' study strategies. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191: 2346-2350.
- [42] Sternberg RJ, Frensch PA. On being an expert: A cost-benefit analysis. *The psychology of expertise*, 1992; 191- 203.
- [43] Karbalai M, Yazdanbakhsh K, Karimi P. Prediction of psychological well-being based on emotion regulation, cognitive flexibility and mindfulness in cancer patients. *Journal of Health Psychology*, 2021; (37): 141-160. [Persian]
- [44] Omidpour A, Kabini Moghadam S, Miandahi H. The effectiveness of problem solving on creativity and cognitive flexibility of work and technology teachers. *Journal of Innovation and Creativity in Human Sciences*, 2021; 11(2): 101-120. [Persian]
- [45] Meiran N, Dreisbach G, von Bastian C. C. Mechanisms of working memory training: Insights from individual differences. *Intelligence*, 2019; 73: 78-87.
- [46] Eskandari H, Pazhuhi N, Abuisani Y. Explanation of psychological problems based on cognitive flexibility and self-differentiation. Shafai Khatam Neurosciences, 2015; 4(3): 18-27. [Persian]
- [47] Hosseinpour J. The foundations of the development of a tolerant society from the perspective of the Alevi way of life. Conference on Iranian Islamic Model of Progress, 2019; 763-776. [Persian]
- [48] Tavaklian MH, Erfan AM, Elhami A. The goals of using tolerance with opponents in the Prophetic and Alavi ways. *Journal of Islamic Culture and Civilization History*, 2021; (45): 35-85. [Persian]